

ГІДНІСТЬ ЛЮДИНИ ЯК МОРАЛЬНА ОСНОВА ЇЇ ПРАВ

Ніжинська Юлія Сергіївна, здобувач освітнього ступеня магістра 1-го курсу навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ.

Науковий керівник: професор кафедри конституційного права та прав людини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент **Лапка Оксана Ярославівна**.

Гідність – одне з нематеріальних благ, що належать людині від народження. Людина, що володіє позитивними моральними якостями, стає цінністю як в очах інших людей так і в своїх власних. На цих оцінках ґрунтується самосвідомість людини і визначається його ідентичність. Значимість людини піднімається або зменшується залежно від того, наскільки моральні цінності стали для нього правилами, увійшли в його внутрішній світ.

Проблема людської гідності, особистої, громадянської, чоловічої, жіночої, національної тощо дуже важлива для нинішнього українського суспільства в цілому. Розвинене почуття людської гідності є результатом еволюції людини, процесу ствердження її як зрілого особистісного «я».

Загальна Декларація прав людини акцентує, що «визнання гідності, притаманної всім членам людської сім'ї, і рівних та невід'ємних прав їх є основою свободи, справедливості та загального миру» [1]. Отже, якщо кожному притаманна людська гідність, то кожна людина повинна мати право на її захист [2].

Почуття гідності успішно розвивається і функціонує на основі усвідомленого ставлення до себе як до суб'єкта моральної діяльності, розуміння своїх обов'язків і прав людини і громадянина. Це почуття укріплюється, якщо індивід усвідомлює і переживає те, що вільно і повно може виявити свої здібності і можливості, реалізувати свою активність і творчість.

Україна, будучи членом ООН та інших міжнародних організацій, чітко виконує зобов'язання за міжнародними договорами, у тому числі й тими, що стосуються прав і свобод людини та громадянина. Підтвердженням тому є той факт, що в Конституції України знайшли своє закріплення всі основні положення міжнародно-правових актів у сфері прав людини, перш за все, Загальної декларації прав людини. Вже у преамбулі Конституції України закріплено принцип «забезпечення прав і свобод людини та гідних умов її життя». Стаття 3 Основного закону визнає людину, її життя та здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку найвищою соціальною цінністю в Україні. Розділ II Конституції, який присвячений правам, свободам й обов'язкам людини та громадянина закріплює положення, згідно з яким усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах (ст. 21), а також право людини на повагу до її гідності (ст. 28) [4].

Гідність – це поняття моральної свідомості, в якому виражається уявлення про самоцінність людської особистості, її моральну рівність з усіма іншими. Під гідністю розуміють, передусім, внутрішню впевненість людини у власній цінності, почуття самоповаги, яке виявляється у спротиві будь-яким намаганням посягнути на свою індивідуальність і незалежність. З іншої точки зору, гідність людини розуміють як сукупність особистих прав, свобод, реалізація яких дозволяє кожній людині стати, бути і залишатися особистістю.

Людська гідність становить джерело, фундамент і основу цілого конституційного порядку в логічному, онтологічному та інтерпретаційному розумінні. Тому людську гідність не можна тлумачити тільки як одне з багатьох прав або свобод, оскільки таке розуміння гідності може призвести до звуження її змісту. З об'єктивної сторони гідність розглядають як один із принципів права. Принцип людини, її життя,

честі і гідності як найвищої цінності – це конституційний принцип українського правового розвитку.

Гідність виступає як основа невід'ємних прав і свобод людини та правової системи в цілому. Людська гідність є первинною та визначальною для всіх інших соціальних, а також правових цінностей, зокрема свободи, справедливості та формальної рівності.

Конституція України закріплює положення, згідно з яким гідність людини є недоторканою. Законодавець встановлює межі, які не можуть бути порушені навіть у випадку загальносуспільної користі, а тому, зазначене право не може бути обмежене навіть в умовах воєнного або надзвичайного стану. Обмежень прав людини не повинно бути, якщо воно погіршує правове становище або якимось іншим чином суперечить законним інтересам учасників суспільних відносин.

«Гідність – це категорія етики, що характеризує самоповагу людини та її моральну рівноправність з іншими людьми. Категорія гідності визначає безумовну самоцінність кожного і становить невід'ємну складову природних прав людини» – зазначається в словнику з етики [3].

Отже, на мою думку, однією з найважливіших ознак демократичної держави є повага гідності людини та її прав, визнання людини вищою соціальною цінністю. Поряд з цим, розвиток людини, яка будує своє життя на засадах вищих моральних цінностей, можливий лише за умови поваги особи, її гідності. Існує велика потреба реалізувати в суспільстві шкалу цінностей, на вершині якої знаходилась би така цінність як людина та її гідність. Повага гідності особи має характер відносин, що ґрунтуються на нормах права та моралі, на принципах свободи та взаємовідповідальності. Тому охорона та захист особи, її гідності, прав і свобод є першочерговим завданням правової держави – держави реальних прав людини.

Список використаних джерел:

1. Загальна Декларація прав людини. – Київ: Верес, 1997. – 36 с.
2. Гришук О. Людська гідність як антропологічна підстава прав людини / О. Гришук // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. – Львів, 2006. Вип. 1 – с. 317 – 324.
3. Савельєв В.П. Етика. Короткий навчальний словник: терміни, поняття, персоналії / В.П. Савельєв. – Львів: «Магнолія – 2006», 2009.- 279 с.
4. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради. - 1996. - № 30. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>